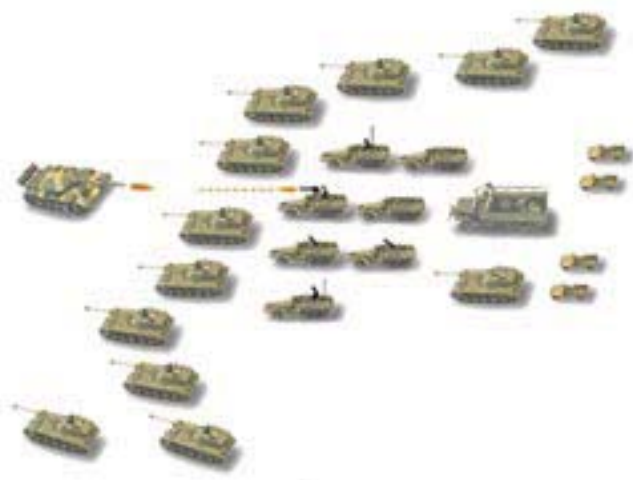

הגיהינום נפתח. זוג אורות מופיע 200 מטר לפניו, בעיקול הכביש, ונע במהירות ובהחלטיות כלפינו. בעקבותיו אורות נוספים. כנראה אינם מבחינים בריכוז הרכבים שלנו. צרור נותבים של 0.5 פורץ מהזחל"ם הקדמי. זה הקש"א. הנותבים פוגעים בין שני פנסי הרכב השועט וניתזים לכל עבר. הרכב, שעדיין לא מזוהה, ממשיך כאילו כלום.

טנק בתנועה יורה פגז לתוך החניון

שנייה של דממה ואז הבהק מסנוור. לשון אש והתפוצצות אדירה בחזיתו של זחל"ם החבלה של הגדוד. להבה בהירה פורצת משם ובעקבותיה זר של זיקוקים מועף השמימה, מלווה בפיצוצים מחרישי אוזניים. המוקשים וה"פוגזים" שמאוחסנים בבטן הזחל"ם מתפוצצים כשהם קורעים את הזחל"ם לגזרים.

התפוצצות אדירה בתוך גוש הזחל"מים

זהו טנק! אין עוד ספק. הזחל"ם של הקש"א דומם. כנראה ניפגע גם הוא. חיילים מבוהלים, חלקם אחוזי להבות, מתרוצצים בין הזחל"מים, מחפשים להימלט מהאש הנוראית.

"רכב רך אחורה!" – שואג אמנון מזחל"ם הפיקוד שלו, מנסה להתגבר בקולו על רעם ההתפוצצויות. מחלקה 1 של סגן בני גורן, זו שפרוסה בחזית החניון, פותחת בירי תותחים מהיר לעבר הטנק המצרי הקרוב ואל אלה שבעקבותיו. זה הקרוב נעצר במקומו אבל לא נדלק. נותבים גדולים ניתזים ממנו. הוא לא נחדר! מרכז החניון אפוף אש ועשן. הלהבות מתרוממות כבר לגובה של כ-15 מ' והן מכלות את הזחל"מים הצפופים בזה אחר זה.

אמנון המ"פ מחליט לצאת בעצמו, עם הזחל"ם שלו, לחלץ את א'. הוא משאיר את הפלוגה בידי הסמ"פ, לוקח איתו טנק ודוהר לשם במלוא המהירות. מקץ חצי שעה כולם חוזרים בריאים ושלמים לאחר שהפיצו את המצרים באמצעות כמה כדורי נפץ ומטחי מקלעים. הם גוררים עימם את הטנק הפגוע לתוך החניון כשצוותו נראה כאילו נולד מחדש.

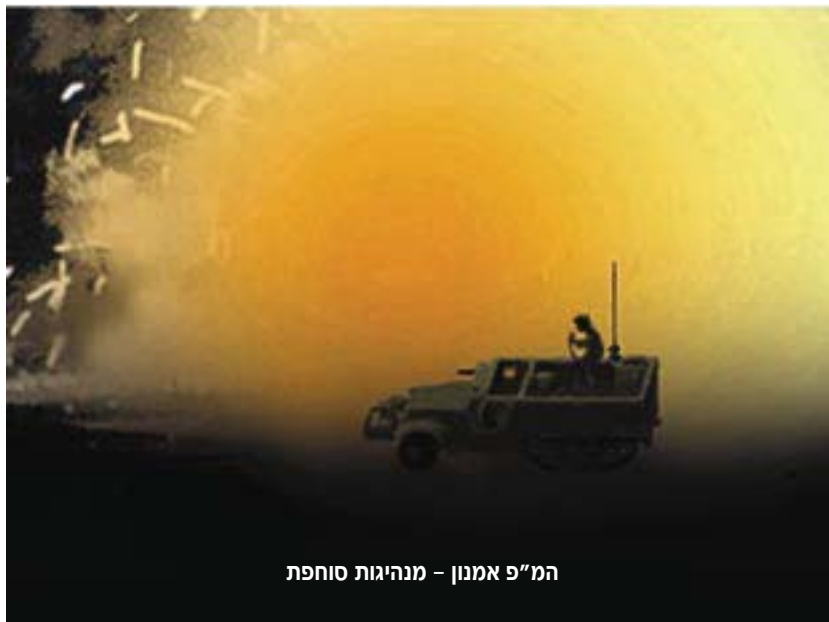
לקראת חצות נקלטת התרעה מהחטיבה על רכב חשוד שנראה נוסע במהירות מערבה לכיוון שלנו, באורות מלאים. החסימה בחלקו האחורי של החניון נדרכת. ואמנם, רכב בודד שועט במהירות לעברנו ואינו מבחין כנראה בחניון. צרור ארוך לעברו בולם אותו במקום ולעינינו מתגלית משאית "זיל" גדושה בחיילים מצרים מבוהלים. כיוון שלא היינו ערוכים לטפל בשבויים, פרקנו אותם מנשקם ושלחנו אותם רגלית מערבה, לא לפני שצוידו במים. את המשאית צרפנו לחולית הרס"פ.

בשלוש לפנות בוקר של יום 9 ביוני, שוב מופר השקט. עדיין חושך גמור. מכיוון מערב נשמע רעש עמום, שהולך ומתעצם. אלה מאיתנו שמלכתחילה נמנעו משינה, מנסים לסווג את הקולות. מט"ק אחד אפילו מצמיד אוזן לכביש... המ"פ מורה להעיר מיד את כל הצוותים, אבל רובם כבר יושבים בתאיהם שבטנקים. החי"רניקים, לעומת זאת, ממשיכים לישון בתוך שקי השינה שלהם. איש במפקדת הגדוד אינו טורח להעירם. הרעש גובר. אנחנו מזהים עתה בברור, רעם מנועים ושקשוק שרשראות. טנקים! הרבה טנקים! אמנון המ"פ חסר מנוחה. הוא מורה למ"מים להיכנס להאזנה ולוודא שכל הצוותים בתאיהם. ואז קורים שני דברים בו זמנית: משאית נוספת, מלאה מצרים, פורצת מאחור לתוך החניון, ובעוד החסימה מתעסקת איתם – מתגלית הילת אור מערבית לנו, מאחורי עיקול הדרך, בכיוון איסמעליה. אמנון מחליט מיד. בפקודה נמרצת הוא קורא ל"תחנות גורן" להתפרס בחזית. אנו מתניעים ומתחילים לתמרן עצמנו קדימה במגבלות שמציבות לנו הדיונות הגבוהות באגפים. פרץ אש מאחור מלמדנו שאין יותר התלבטות בעניין המשאית המצרית. בניגוד למקרה הקודם, אי אפשר היה להימנע מחיסולה, על אנשיה החמושים, כשממול מסתמנת היתקלות ודאית.

הטנקים באגפים נעים לישר קו בחזית

זהו קולו העמוק והשלו להפליא של המ"פ אמנון. אני מחפש אותו ומבחין בזחל"ם שלו, קרוב מאד לגוש הזחל"מים הבוער. הוא נראה על רקע האש, יושב על מכשיר הקשר כשפלג גופו העליון בולט מעל דופן הזחל"ם ומנהל את הקרב כאילו היה זה מטווח חש"ן בצאלים. הוא מחלק גזרות, מציין מטרות ו... נותן ציונים לתותחנים.

המ"פ אמנון - מנהיגות סוחפת

המ"פ אמנון מרטון

מחלקה 3, שאני סמל המחלקה שלה, מוארת כבאור יום. אנחנו מתיישרים עם מחלקה 1 ומנסים לאתר מטרות לפי הבזקי התותחנים של הטנקים המצרים השרויים בחשיכה. את שאר המחלקות איני רואה מכאן, כי הן נמצאות מהעבר השני של המדורה הענקית, אבל לפי הנותבים שעפים משם מערבה, אני מבין שהן פעילות. לפתע פורצת צללית עגולת צריח לתוך מעגל האור ו"שוברת" חזק לעברנו. טי-55! זקו המ"מ, שנמצא מימיני, יורה בו מיד "מן המותן". הטווח 30 מטר! הבהק בתחתית הצריח ו... נתז. הח"ש אינו חודר! המצרי מצודד אל הטנק שירה בו.

אני נמצא בזווית טובה אליו. "ח"ש, אש!". דרורי התותחן יורה מיד. הבהק, פגיעה ושוב נתז! נשימתי נעתקת. לזה לא ציפינו. לפני המלחמה הבטיחו לנו מומחים למיניהם שהח"ש של תותח ה-75 מ"מ חודר כל טנק בזירה בטווח של 800 מ'...

אבל אין זמן למחשבות. אני טוען במהירות שיא ח"ש נוסף (באמכ"ס שלושה אנשי צוות והמפקד הוא גם הטען), פוקד "ח"ש, טעון, אש!". ודרורי משחרר פגז הישר אל מרכז הצריח של המצרי. נתז! שוב אני פוקד: "ח"ש, אש!". אין ירי. אני נכנס פנימה כדי לאתר את התקלה. דורך את הסדן, שולף את הפגז מחצית הדרך ודוחף שוב פנימה. הסדן ננעל. "אש!". אבל כלום.

הח"ש של האמכ"ס אינו חודר את הטי-55

אני מוציא את הראש רק כדי לראות את הלוע השחור של הטי-55 נע בנחרצות לעברנו. אני שואג: "מקביל אש!", ודרורי שוטף את הטנק המצרי בצרור שאינו נגמר ומתיז משריונו ניצוצות לכל עבר.

ואז קורא הלא יאומן: מדפי הטי-55 נפתחים, הצוות מזנק החוצה ונעלם אל מחוץ למעגל האור. אני נושם עכשיו לרווחה ומנסה לתקן שוב את התותח. התקלה חמורה מדי ואני מוותר. אני מתבונן סביבי. זקו שמימין יורה אל מטרה כלשהי בחשיכה. גם אני מנסה לזהות מטרות ומזיז את הטנק בזיגזגים כדי להקשות על תותחני האויב לפגוע בי. אני מחפש מטרות אבל קשה למצוא. המצרים מנצלים היטב את חסות החשיכה, בעוד אנו מוארים לגמרי באור המדורה ובמגבלות השטח שאינן מאפשרות לנו שיפור עמדות. אנחנו מנסים לאתר מטרות לפי הבהקי הירי שלהם ולירות לעברם. בליט ברירה אני מפעיל את ה"מקביל" בלבד.

"תחנות גורן, ירי נפיק, אני חוזר, ירי נפיק, סוף!"

בעדם. הם היו חותכים אל הכביש ורצים חפשי לעבר האוגדה המותשת בבירג'פגפה.

20 ק"מ מאחור, על פסגת ג'בל חותמייה, צפו בחזיון טליק וחבורת הפיקוד שלו. בשיחה עם אמנון מרטון, בשוך הקרבות, אמר טליק את הדברים הבאים:

"עם הדיווח הראשון על ההיתקלות, עליתי עם המטה שלי על ג'בל חותמייה וצפיתי במשקפת על המתרחש. ראיתי את הילת המדורה ויכולתי להבחין בנתזים הנותבים שעפו שם. הבנתי מיד שהאמכ"ס לא חודר את הטיי-55, מפני שמרחק כזה [שבו עמד טליק], אם אתה רואה נותב זה יכול להיות רק של תותח טנק, לא של נשק קל. כשקיבלתי את הדיווחים מהשטח הגעתי למסקנה שהגדוד מחוסל והחלטתי לארגן את האוגדה למגננה. לא ציפיתי לקרב גבורה והקרבה כזה. לא האמנתי שבתנאים כה נחותים יצליחו תריסר אמכ"סים לבלום, במשך שעותיים, מתקפה של חטיבה מצרית משורינית, שמצוידת במיטב הנשק הסובייטי".

בינתיים כבר נמשך הקרב כ-40 דקות. התחמושת אזולת. 36 פגזים לטנק זה לא הרבה. יורים רק אש מבוקרת ומשתדלים לתמרן את הטנקים ימינה ושמאלה – תחליף לעמדות אש שלא קיימות. בקשות המג"ד לעזרה נענות בהבנה, אבל שום דבר לא קורה. מהארטילריה אין לצפות לגדולות – היא מחוץ לטווח. גדוד השרמנים של החטיבה נתון כנראה בבעיות משלו, אחרת קשה להבין מה מעכב אותם, הרי אפילו שרמן עושה על הכביש 17 ק"מ בחצי שעה; ומה מעכב את השוטנים והמגחים של חטיבה 7 – מיטב הטנקים של צה"ל?

T-55
משקל קרבי - 36 טון
שריון חזית - 200 מ"מ
מנוע - דיזל 520 כ"ס
תותח - 100 מ"מ
פגזים - ח"ש ונפיץ (43)
מקלעים - נ"מ, מקביל, תובה
צוות - 4
ראיית לילה - אינפרא אדום
מהירות - 50 קמ"ש

AMX-13
משקל קרבי - 14 טון
שריון חזית - 40 מ"מ
מנוע - בנזין 250 כ"ס
תותח - 75 מ"מ
פגזים - ח"ש ונפיץ (32)
מקלע - מקביל 0.3
צוות - 3
מהירות - 70 קמ"ש

בהזדמנויות רבות דובר על עצמתו של מיקרופון המפקד, ואין זו הגזמה. כשתחמושת הח"ש שלך אינה חודרת טיי-55 ממרחק 30 מטר, יכולים לקרות שני דברים: או שאתה מקפל את הזנב ובורח או שאתה ממשיך להילחם עם מה שיש לך. במקרה שלנו, מבלי להפחית מאומץ לבם של צוותי הטנקים, ה"מה שיש לך" היה המ"פ. אני משוכנע שפלוגה ג' "נתנה את הנשמה" בעיקר בהשראתו של אמנון. נכפתה עליה לחימה בתנאים הכי גרועים שקיימים, ובהם חניון שלא הוצב ואורגן כנדרש, הפתעה טקטית, ובעיקר – התמודדות ביחסי-כוחות בלתי אפשריים: אמכ"ס-13 מול טיי-55, 40 מ"מ שריון חזית מול 200 מ"מ של טיי-55, 14.5 טון מול 36 טון, 240 כוח סוס מול 560 כוח סוס, מקלע מקביל 0.3 אחד מול שלושה מקלעים (ביניהם גורינוב 12 מ"מ), תותח 75 מ"מ מול תותח 100 מ"מ.

אילו היה המ"פ מהסס לרגע בתנאים כאלה, אילו רעד קולו – הכל היה נראה אחרת. ונחזור להברקה של אמנון המ"פ בעניין ירי הנפיץ. מטבעו, פגז זה מעורר המולה רבה יותר מכדור ח"ש: הוא משמיע נפץ עז, מפזר רסיסים לוחטים ומעלה עשן רב. אמנון קלט שלמצרים יש נטייה לנטוש את כליהם כשהם חוטפים פגיעה, וכיוון שהח"ש ממילא אינו חודר – למה לא לפגוע בהם עם משהו שלפחות נשמע יותר מפחיד. ואכן ההימור היה נכון. האמכ"סים ירו נפיץ וצוותי הטיי-55 נטשו. לצערנו פגיעותינו היו מעטות בגלל הקשיים בזיהוי מטרות בחושך.

ובינתיים, מה קורה סביב? פרט לטנקים של פלוגה ג', שגם הם הולכים ונפגעים – אם מירי ואם מתקלות מכניות – הגדוד משותק. החרמ"ש, שמלכתחילה היה חסר נשק נ"ט, התקפל לאחור. חיילים רבים שלא הצליחו לצאת משקי השינה שלהם לאחר המטח הראשון – נלכדו בלהבות. הזחל"מים – רובם בוערים לאחר שנדלקו זה מאש של זה. פלוגת הסיור לא הופעלה מייד עם הופעת טנקי האויב מפני שהיא האזינה לרשת החטיבה ולא לרשת הגדוד. המעשה היחיד, והלא כל כך מובן של מפקד הפלס"ר, היה לקחת איתו טנק כשיר, בעיצומו של הקרב, ולדהור לבירג'פגפה "כדי להזעיק עזרה". המג"ד – זאב וילנר – איש אמיץ לב, עמד כל הזמן ליד הזחל"ם שלו שלא ניפגע, וקיים קשר עם המח"ט אבל יותר מזה לא יכול היה לעשות דבר – את הלחימה מנהל מ"פ הטנקים.

המצרים עדיין מגששים. אינם יודעים "איך לאכול את התבשיל". הם מעדיפים לנהל אש מתוך החושך, למרות שהטנקים שלהם אינם נחדרים. הם נמנעים בינתיים מלשטוף אותנו. אילו נקטו במהלך כזה – איש לא היה מסוגל לעצור

חיל האוויר מוזעק אבל אינו מופעל. גם הסיבה לאי התערבותו אינה ברורה. לבד מהלהבות האדירות שעלו מן החניון, האזור כולו, ברדיוס של עשרות קילומטרים חשוך לגמרי ולא סביר שבעיות זיהוי מונעות תקיפה. כל מה שצריך זה להטיל נורים מערבית לחניון הבווער ולרדת שם על כל מה שנע.

בסביבות השעה 04:00 פוקד המג"ד "לשפר לאחור" מגמה אחת. אמנון משיב שאנו שולטים במצב ועדיף להישאר במקום. המג"ד משתכנע והפלוגה ממשיכה למנוע מהמצרים כל יכולת התקדמות לעבר האוגדה שבעורף.

בינתיים עוד טנקים שלנו נפגעים. הטנק של מ"מ 1 חוטף פגיעה ישירה בצריח. התותחן נהרג. המפקד, סגן בני גורן, מועף החוצה ומדדה ברגליים שבורות לעבר זחל"ם המ"פ. הנהג לוקה בהלם ונעלם בין הדיונות (כעבור יומיים יימצא מטושטש מעט אך בריא ושלם).

להפתעת כולנו מודיע סגן חגי קפלן כי הוא נשאר בשטח החניון, מפני "שצה"ל אינו נסוג!". פקודה חריפה של אמנון משכנעת אותו להצטרף אלינו. אבל זה לא סוף הסיפור. מסתבר שרוב הזמן חגי הפעיל את הצריח לבדו, לאחר שהתותחן שלו לקה בהלם ונימלט. מי שמכיר את האמכ"ס יודע עד כמה לא פשוט הדבר, בייחוד בתנאי קרב. בהעדר אפשרות לעבור אל תא התותחן מבפנים, היה עליו לטעון פגז, לטפס מחוץ לצריח, לרדת אל תא תותחן, לבצע ירי ולשוב באותה דרך לתא המפקד. כך פעם אחר פעם. על תפקודו יוצא הדופן ודבקו במטרה קיבל חגי קפלן צל"ש לאחר המלחמה.

צריחים עגולים של טי-55 מתחילים לצוץ על הדיונות שלמרגלותיהם מוטלים שאריות חניון הלילה. נראה שהם מתחילים להבין, באור יום, מה קורה כאן. ואז ברור שעבורנו המשחק נגמר.

לפתע רביעיית סופר מיסטר מופיעה מצד מזרח. המטוסים מבצעים יעף זיהוי ולאחר מכן צוללים אל מעבר לרכסים ממול. ענני העשן השחור שעולים משם אינם מותירים ספק לגבי המתרחש שם. כעבור זמן מה מתגלגלים לתוך הזירה השרמנים של חטיבה 60 ומתחילים לנהל קרב שריון בשריון עם המצרים. בעקבותיהם מגיעים גם טנקי שוט ומגח של חטיבה 7 ומסייעים בהשמדת החטיבה המצרית.

לאחר הפסקת האש נמנו שם כ-100 טנקי טי-55 הרוסים או מושבתים, ועימם עשרות כלי רק"ם אחרים שמשלימים חטיבה משורינית. לגדוד 19 – עשרים ואחד הרוגים!

אמנון מודיע בקשר: "תחנות גורן, אחרי בשדרה, סוף!". אנחנו יורדים אל הכביש ובשיירה מוזרה של זחל"ם מרוט וטנקים מפויחים, חוזר "הגדוד שחוסל" אל שטח הכינוס של החטיבה בבירג'גפנה.

פגז ה-טי-55 חדר את הצריח מלפנים ויצא מאחור!

השמים במזרח מתחילים להתבהר. מצב התחמושת – נותרו רק שניים שלושה פגזים לטנק. המצרים מנצלים את אור הבוקר בניסיונות תמרון לאגפים. המג"ד מחליט סופית לנוע מגמה אחת לאחור והפעם אנו מבצעים זאת, בחיפוי הדדי, ומתמקמים על רכס נמוך 800 מטר לאחור.

השמש עולה. אני מתבונן סביב. משמאלי – הטנק של זקו, מימיני זחל"ם המ"פ ולא רחוק ממנו עוד שלושה טנקים. אני קורא לצוותי הטנקים האחרים לבוא ולהתחלק בתחמושת הכבדה שלי שמאז נתקע לי התותח לא עשיתי בה שימוש.

האנדרטה של גדוד 19 בסיני (כיום ליד ראש העין)